

ב ואם ידוע לו שקרא פסוק ראשון או אפילו פרשה ראשונה ומסופק בשניה צריך לחזור ולקרותה לדברי הכל אף להאומרים שהיא מדברי סופרים לפי שמתחלה כך תקנוה שתיחה בקריאת שמע של תורה לענין שיהווה לקרותה על הספק כמו קריאת שמע של תורה¹⁰¹:

סח שלא להפסיק בפיוטין ובו ב' סעיפים:

א מה שנהוגין במקומות הרבה לומר פיוטים בברכות קריאת שמע יש אומרים שכל מי שאפשר לו לבטל המנהג שלא על ידי המחלוקת יבטל¹⁰² לפי שהפיוטים שאינן מענין הברכה חשובין הפסק גמור ואפילו אם הם מענין הברכה אין לומר שהוא כמארך הברכה ומוסיף בה שהרי אמרו¹⁰³ מקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך וכל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות אינו אלא טועה¹⁰⁴ ועוד שהיא סיבה להפסיק בדברים בטלים כשהשליח צבור אומר הפיוט¹⁰⁵.

ויש אומרים¹⁰⁶ שאין איסור בדבר שזה שאמרו במקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך לא אמרו אלא¹⁰⁷ בברכות ארוכות שפתיחות בברוך וזוהמות בברוך אינו רשאי לקצר שלא לפתח בברוך או שלא לחתום ואם שינה הרי זה משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות¹⁰⁸ ולא יצא ידי חובתו אבל שאר נוסח הברכה¹⁰⁹ לא נתנו בו חכמים שיעור שיאמר כך וכך מלות לא פחות ולא יותר שאם כן היה להם להקין נוסח כל ברכה במלות מנויות וזה לא מצינו בשום מקום ולא הזכירו אלא הקפדה בהן לכך כגון יציאת מצרים ומלכות וקריעת ים סוף ומכות בכורות באמת ויציב¹¹⁰ ובירת ותורה בברכת הארץ וכוונא בהן אבל שאר הנוסח שלא הזכירו שיש הקפדה בו אינו מעכב כלל אם שינה אותו ואמרו בלשון אחר¹¹¹ או אפילו לא אמרו כלל¹¹² והוא הדין אם הוסיף והאריך בו אפילו התוספות מרובה על העיקר וכמו שהתירו להוסיף בברכת התפלה מעין כל ברכה וברכה וכמו שיתבאר בסיומן ק"ט¹¹³ וכן נהגין במדינות אלו והמקיל ואינו אומרם לא הפסיד¹¹⁴.

ומכל מקום לא יעסוק בשום דבר ואפילו בדברי תורה אסור להפסיק לעסוק כל זמן שהצבור אומרים פיוטים כ"ש לדבר שום שיחה במילה ומכל מקום מי שלומד על ידי הרהור שרואה בספר ומרהרר אין בזה איסור כלל שהרהור אינו כדבור¹¹⁵ ואינו חשוב הפסק אלא שיש לחוש להמון עם¹¹⁶ שאל יראו מן הלומד בספר ויפסיקו גם כן בדברים אחרים על כן אין לאיים לפרוש עצמו מהצבור במקום שנהגו לאמרם ויאמר אותם עמהם¹¹⁷.

יט ת"א. ועי' תהלים קכ"ב. הקרי הלכות ה"ז כג. ב.

סימן סח

א תשובת דמיה בטור: ש"ע. עיי' ס"א בטור.

ב משנה ברכות י"א. א.

ג ברכות מ. ב. רמב"ם הל' ק"ש פ"א ה"ג. והל' ברכות פ"א ה"ה.

ד טור.

ה הר"ב רבינו יונה ברכות י"א. א"ה בשער מברך בשם ר"ת. רשב"א ברכות שם ד"ה אחת ארכה. וראה גם

ש"ת רשב"א ח"א סי' תפס. רמ"א.

ו בברכת הפירות והמצות שהן מוטעין קצר (ראה לעיל סי'

מו ס"ה ש"ת¹⁰¹). ואינו רשאי לחתום בהן בברך. וכן זה

שאמרו מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר לא אמרו

אלא כ"ל.

ז רמב"ם שם, לפי פ"י הבקע משנה הל' ברכות שם. והבא במ"א סי' ס"ד ס"ק ג. וראה גם לעיל סי' נ"ג ס"א ש"ת.

ח רשב"א שם.

ט כרלעיל סי' סו ס"ב.

י כרלעיל סי' קפו ס"ד.

יא כסף משנה ותי"א ט"ס.

יב רשב"א שם.

יג סעף א.

יד ת"א. וראה לקמן שם במען המעף ובהערה שכשהו"ג.

ובפרטור אין פיוטים במערכת.

טו כרלעיל סי' ס"ב ס"ג ש"ת.

טז דרכי משה דלא כפרי חזו"נ.

יז מהר"ד הלכות תפלה ורמ"א שם.

להלכות קריאת שמע סח"ט

ובפסח (א) (שהחונים מאריכין הרבה בניגונים) מוטב לומר הפיוט קודם שיתחיל הברכה שהרוב הוא שלא מעין הברכה¹¹ וחשוב הפסק באמצע הברכה (כששהיו בו כדי לגמור את כולה¹²).

וכל זה בצבור אבל המתפלל ביחוד אין לו לומר שום פיוט בברכת קריאת שמע¹³ אפילו קודם שמתחיל הברכה שהרי אסור להפסיק בין ישתבח ליוצר¹⁴.

ואפילו בצבור אם שכח לומר הפיוט ער שגמר הברכה אסור לאמרו שכשאימרו באמצע הברכה מעם ההיתר הוא משום שהוא מעין הברכה אבל בין ברכה לברכה אסור להפסיק¹⁵:

ב וכל זה בברכת קריאת שמע אבל בתפלת י"ח אין הפיוטים חשובים הפסק¹⁶ שהרי מותר להוסיף מעין כל ברכה וברכה¹⁷ ואפילו בג' ראשונות שאסור לבקש בהן צרכיו יש מתירין לומר פיוטים הואיל והן צרכי רבים כמו שיתבאר בס' ק"ב וכן רבי אלעזר הקליר שהיה מאריך ישראל מקרית ספר ובימיו היו מקדשים על פי הראיה שהרי לא תיקן שום קרוב¹⁸ ליום שני ותנא הוא והוא תיקן קרוב¹⁹ לג' ראשונות²⁰.

ויש נוהגין שלא לומר שום פיוט אפילו שלא בברכת קריאת שמע אלא מה שסדרו הראשונים כגון הקליר²¹ שתקנו על דרך האמת²².

אמנם המנהגים שנהגו בשרשי התפלה אין לשנות ממנהג אבותינו²³ כי י"ב שערים בשמים כנגד י"ב שמים וכל שכתב יש לו שער ומנהג בפני עצמו²⁴ לכך מה שנוכר בנמ' (או בדברי הפוסקים שלמדו דבריהם מהגמ') הוא שזה לכל:

סמ דין פורם על שמע וכו' מ' סעיפים:

א אם יש בני אדם שהתפללו כל אחד בפני עצמו ביחוד ולא שמעו לא קריש ולא קדושה עומד אחד מהם ואומר קריש וברכו וברכה ראשונה של קריאת שמע שהוא יוצר אור

קונטרס אחרון

(א) זכבסם שהחונים מאריכים בו צ"ע בלא"ה נמי לתסוד וא"ל משום ששהה כדי לגמור את כולה לאסור כששהיו במה שאינו מעין הברכה באמירה ובנגון יחד אבל במעין הברכה אין האמירה מפסקת ובשלא מעין הברכה נמי שרי בפחות מכדי לגמור את כולה כיון שמקצתה מעין הברכה וצ"ע:

מלשון 'קריבות' שמקריבין אל הש"ת.
כו רא"ש שם. תוס' רבינו יודת' ברכות יא. א. שכל' הלמק
סי' כח. וראה שו"ת תרשב"א ח"א סי' תסס ופור' –
שהביאו מ"ר אלעזר הקליר גם לענין פיוטים בברכות
ק"ש.

כז האריי' (שער הבוננות ריש ענין נוסח התפלה). ח"א
ריש סי' סח. וראה גם לקמן סי' קטז סוף סי' א' ובהערה
שכבוד"ג.

כח ראה ירושלמי עירובין פ"ג הל"ג ולענין שניו ממנהג
אשכנזי לנטח האריי' ראה אנ"ק ח"ד ע' צא וע' שאז
וש"ג.

כט שער הבוננות ומ"א שם. וראה מ"ש בהך הקדמת
שער הכולל.

יח ח"א סי' א. ע' קונטרס אחרון.
יט ע"י ח"א ד"ש סי' סה. וראה גם לעיל שם סי' א.

כ ר"מ ח"א סי' פח. ח"א סי' א.
כא מ"א שם. וכדלעיל סי' גר סוף ג' וש"ג.

כב ח"א שם.
כג ח"א פ"ה דברכות סי' כא. טו"ר סי' קיב – אף שאמרו
בברכות ק"ש בסוף סי' שלפנינו. וראה גם שכלי הלמק
שביא מדברת נאונים לענין ג' ראשונות (ובסוף מבוא
אחרים גם לענין ברכות ק"ש). ועי' דברי נחמ"ו, סי' כו. גיה"ת
(ג.י.) ח"ב ע' ע' קעטא.

כד בחלקמן סי' קטז סוף ג' וש"ג.
כה ר"ת קול רנה ושיעור בארלי צדיקים (כ"י ר"ה בענין
התפקוד). וראה מענין י"ב ברכות פ"ה סי' כא אות א.